

TÓM TẮT CHÍNH SÁCH

**CHUYÊN NGHIỆP HOÁ NGHỀ NHÂN VIÊN
CHĂM SÓC NGƯỜI CAO TUỔI PHI Y TẾ TẠI VIỆT NAM**

Động lực thúc đẩy Kinh tế bạc và Bình đẳng giới

Việt Nam đang bước vào giai đoạn già hóa dân số với tốc độ thuộc nhóm nhanh nhất thế giới, đặt ra nhu cầu cấp thiết về một lực lượng chăm sóc người cao tuổi chuyên nghiệp.

Mặc dù nhiều chính sách quan trọng được ban hành gần đây đã tạo nền tảng cho phát triển kinh tế bậc và dịch vụ chăm sóc dựa vào gia đình và cộng đồng, Việt Nam vẫn chưa chính thức công nhận nghề **Nhân viên chăm sóc người cao tuổi phi y tế** ⁽¹⁾, và chưa có hệ thống tiêu chuẩn kỹ năng nghề và đào tạo theo năng lực thống nhất trên phạm vi quốc gia.

Dự án **YGRACE** đã chứng minh tính khả thi và hiệu quả của mô hình đào tạo nhân viên chăm sóc người cao tuổi phi y tế dựa trên năng lực phù hợp với bối cảnh Việt Nam.

Bản tóm tắt chính sách này đề xuất việc chính thức hóa nghề Nhân viên chăm sóc người cao tuổi phi y tế, xây dựng tiêu chuẩn kỹ năng nghề quốc gia, mở rộng các lộ trình đào tạo linh hoạt và tăng cường hợp tác công – tư nhằm nâng cao chất lượng dịch vụ chăm sóc người cao tuổi, thúc đẩy sự tham gia kinh tế của phụ nữ và tạo nền tảng cho sự phát triển bền vững nền kinh tế bậc của Việt Nam.

01

VIỆT NAM ĐANG GIÀ HÓA NHANH VÀ NHU CẦU CHĂM SÓC NGÀY CÀNG GIA TĂNG

Việt Nam đang bước vào giai đoạn già hóa dân số nhanh nhất thế giới trong khi vẫn đang theo đuổi mục tiêu tăng trưởng kinh tế nhanh và bền vững.

Theo Tổng cục Thống kê và Quỹ Dân số Liên Hợp Quốc (UNFPA):

NĂM 2034

Việt Nam chính thức trở thành
quốc gia có dân số già,
với người từ 65 tuổi trở lên chiếm
14% dân số.

CŨNG TỪ 2034

số người từ 60 tuổi trở lên sẽ lần đầu tiên vượt số trẻ em từ 0-14 tuổi.

ĐẾN NĂM 2039

Việt Nam được dự báo sẽ kết thúc thời kỳ **cơ cấu dân số vàng** khi lực lượng lao động thu hẹp trong khi nhu cầu chăm sóc người cao tuổi tiếp tục gia tăng.

NĂM 2050

Việt Nam sẽ trở thành
quốc gia siêu già, với hơn
21% dân số từ 65 tuổi trở lên.

Mặc dù tuổi thọ trung bình của người Việt Nam đạt **74,7 tuổi**, song tuổi thọ khỏe mạnh chỉ đạt **65,4 tuổi**⁽²⁾. Điều này đồng nghĩa mỗi người cao tuổi phải sống gần **10 năm** với bệnh tật hoặc suy giảm chức năng. Đặc biệt, nhóm người từ **80 tuổi trở lên** – nhóm cần chăm sóc dài hạn nhiều nhất – được dự báo sẽ **tăng gấp ba lần** vào năm 2050. Những xu hướng này làm gia tăng nhanh chóng nhu cầu về các dịch vụ chăm sóc dài hạn, vượt quá khả năng đáp ứng của hệ thống bệnh viện và sự chăm sóc truyền thống của gia đình.

Đồng thời, quy mô hộ gia đình ngày càng thu nhỏ, xu hướng di cư lao động và tỷ lệ phụ nữ tham gia thị trường lao động gia tăng đang làm suy giảm đáng kể nguồn lực chăm sóc truyền thống trong gia đình. Trong bối cảnh đó, phát triển lực lượng chăm sóc người cao tuổi chuyên nghiệp là yêu cầu cấp thiết nhằm đáp ứng nhu cầu chăm sóc ngày càng tăng, đồng thời giảm áp lực lên các gia đình và hệ thống an sinh xã hội. Đây cũng là một cơ hội phát triển kinh tế quan trọng, góp phần tạo việc làm bền vững, thu hút đầu tư tư nhân vào các dịch vụ chăm sóc, thúc đẩy sự tham gia kinh tế của phụ nữ và hỗ trợ phát triển Kinh tế bạc tại Việt Nam.

⁽¹⁾ Nhân viên chăm sóc người cao tuổi phi y tế (Non-Medical Caregiver – NMC) là lực lượng hỗ trợ người cao tuổi trong các hoạt động sinh hoạt hằng ngày, vận động, dinh dưỡng, đồng hành tinh thần và chăm sóc tại nhà, tại cộng đồng. Lực lượng này bổ trợ cho đội ngũ y tế, chủ không thay thế vai trò của các nhân viên y tế.

⁽²⁾ Số liệu thống kê từ Cục Dân số (Bộ Y tế) và Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), năm 2025.

02

LỰC LƯỢNG CHĂM SÓC CHUYÊN NGHIỆP LÀ MẮT XÍCH CÒN THIẾU

Cùng với quá trình già hóa dân số, nhu cầu của người cao tuổi ngày càng đa dạng, không chỉ dừng lại ở chăm sóc y tế.

Bên cạnh các dịch vụ khám, chữa bệnh do bệnh viện và đội ngũ nhân viên y tế cung cấp, người cao tuổi còn cần được hỗ trợ trong các hoạt động sinh hoạt hằng ngày, vận động, dinh dưỡng, phục hồi chức năng, chăm sóc tinh thần, kết nối xã hội, đồng hành và duy trì khả năng sống độc lập **tại gia đình và cộng đồng**. Những nhu cầu chăm sóc phi y tế này ngày càng trở nên quan trọng khi người cao tuổi sống lâu hơn cùng với các bệnh mạn tính và tình trạng suy giảm chức năng.

Trong bối cảnh già hóa dân số diễn ra nhanh chóng, nhu cầu chăm sóc dài hạn đang vượt quá khả năng đáp ứng của hệ thống y tế. Vì vậy, xây dựng và phát triển đội ngũ Nhân viên chăm sóc người cao tuổi (NVCSNCT) phi y tế chuyên nghiệp là một yêu cầu cấp thiết nhằm bảo đảm người cao tuổi được tiếp cận các dịch vụ chăm sóc chất lượng tại gia đình, cộng đồng và các cơ sở chăm sóc. Tuy nhiên, đến nay Việt Nam vẫn chưa công nhận chính thức nghề NVCSNCT phi y tế, chưa có mã nghề, Tiêu chuẩn kỹ năng nghề quốc gia cũng như hệ thống đào tạo và chứng nhận thống nhất.

Do đó, phần lớn các hoạt động chăm sóc thiết yếu hằng ngày vẫn do các thành viên trong gia đình đảm nhận – chủ yếu là phụ nữ – hoặc do lực lượng lao động phi chính thức chưa được đào tạo, không có chuyên môn thực hiện, dẫn đến những khoảng trống đáng kể về chất lượng, tính an toàn và tính liên tục của dịch vụ chăm sóc.

Chăm sóc phi y tế không thay thế chăm sóc y tế mà bổ trợ cho hệ thống y tế. Hai lĩnh vực này cùng tạo nên nền tảng của một hệ thống chăm sóc dài hạn toàn diện, giúp người cao tuổi sống khỏe mạnh, độc lập và có phẩm giá.

03

NỀN TẢNG CHÍNH SÁCH ĐÃ SẴN SÀNG

Trong những năm gần đây, Việt Nam đã ban hành nhiều chính sách quan trọng, tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển của kinh tế chăm sóc. Một số chính sách nổi bật bao gồm:

- **Luật Dân số năm 2025**, tăng cường khuôn khổ chính sách về ứng phó với già hóa dân số
- **Quyết định 383/QĐ-TTg**, phê duyệt **Chiến lược quốc gia về người cao tuổi** và lần đầu tiên chính thức đưa khái niệm "**Kinh tế bạc**" vào hệ thống chính sách.
- **Nghị quyết 72-NQ/TW**, thúc đẩy đầu tư của khu vực tư nhân vào dịch vụ chăm sóc
- **Nghị định 168/2026/NĐ-CP**, tăng cường phát triển các dịch vụ chăm sóc tại nhà và cộng đồng
- **Quyết định số 1116/QĐ-TTg**, củng cố cách tiếp cận toàn diện hơn đối với chăm sóc người cao tuổi, vượt ra ngoài phạm vi chăm sóc y tế
- **Quyết định số 1976/QĐ-BYT**, ban hành Hướng dẫn chuyên môn về cung cấp dịch vụ chăm sóc người cao tuổi tại nhà và cộng đồng.

Định hướng chính sách đã rõ ràng, Việt Nam cần đẩy nhanh việc chuyển hóa các cam kết chính sách này thành hành động, thông qua việc hoàn thiện khung pháp lý, thể chế và hệ thống đào tạo, qua đó xây dựng lực lượng NVCSNCT phi y tế có đủ năng lực để đáp ứng nhu cầu chăm sóc dài hạn ngày càng gia tăng.

04

KINH NGHIỆM QUỐC TẾ: NHỮNG GỢI MỞ CHO VIỆT NAM

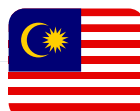
Kinh nghiệm quốc tế cho thấy các quốc gia có hệ thống chăm sóc người cao tuổi phát triển đều có một số đặc điểm chung

Australia bổ sung các chương trình đào tạo theo mô-đun và vi bằng (micro-credentials) bên cạnh các văn bằng chính quy, tạo ra nhiều lộ trình học tập linh hoạt, đẩy nhanh quá trình phát triển nguồn nhân lực và giải quyết tình trạng thiếu hụt lao động trong lĩnh vực chăm sóc.

Nhật Bản phát triển mô hình chăm sóc lấy người cao tuổi làm trung tâm, giúp duy trì khả năng sống độc lập và phẩm giá.

Malaysia đẩy mạnh sự tham gia của khu vực tư nhân và ứng dụng công nghệ trong cung cấp dịch vụ chăm sóc.

Thái Lan chuẩn hóa các chương trình đào tạo ngắn hạn chăm sóc người cao tuổi theo tiêu chuẩn năng lực nghề quốc gia.

Những kinh nghiệm này cho thấy việc chuyên nghiệp hóa nghề NVCSNCT phi y tế không chỉ cần công nhận nghề mà còn cần xây dựng tiêu chuẩn năng lực quốc gia, hệ thống đào tạo linh hoạt và sự phối hợp chặt chẽ giữa Nhà nước, cơ sở đào tạo và doanh nghiệp.

Việc áp dụng mô hình đào tạo theo mô-đun và vi bằng dựa trên năng lực là giải pháp hiệu quả để nhanh chóng phát triển lực lượng NVCSNCT có chuyên môn, đồng thời vẫn bảo đảm chất lượng đào tạo. Mô hình này đặc biệt phù hợp với nhu cầu học tập linh hoạt của nhiều nhóm lao động tiềm năng, đặc biệt là phụ nữ tái gia nhập thị trường lao động, người đang chăm sóc thành viên gia đình, người chuyển đổi nghề hoặc người đang đi làm, khó có điều kiện tham gia các chương trình đào tạo dài hạn. Mô hình này cho phép người học từng bước tích lũy năng lực và đạt được chứng chỉ được công nhận, đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng về dịch vụ chăm sóc người cao tuổi.

05

DỰ ÁN GRACE CHỨNG MINH MỘT GIẢI PHÁP KHẢ THI

Kế thừa các thực hành tốt quốc tế và mô hình giáo dục nghề nghiệp dựa trên năng lực của trường cao đẳng Melbourne Polytechnic (Australia), Dự án GRACE đã điều chỉnh tài liệu học tập, tình huống thực tế và các hoạt động thực hành để phù hợp với bối cảnh Việt Nam, đồng thời vẫn bảo đảm các tiêu chuẩn năng lực được quốc tế công nhận.

Mô hình đào tạo được xây dựng từ đó tạo ra một lộ trình thiết thực, có khả năng nhân rộng nhằm hình thành lực lượng chăm sóc người cao tuổi chuyên nghiệp, đáp ứng nhu cầu của người học, người sử dụng lao động và thị trường dịch vụ chăm sóc đang ngày càng phát triển. Kết quả triển khai ban đầu cho thấy mô hình này vừa khả thi, vừa hiệu quả trong bối cảnh Việt Nam:

29 giảng viên nguồn từ 5 tỉnh, thành phố đã được đào tạo và được cấp vi bằng của Australia bởi trường cao đẳng Melbourne Polytechnic, góp phần hình thành đội ngũ giảng viên nòng cốt cho lĩnh vực chăm sóc người cao tuổi.

Chỉ trong vòng ba tháng kể từ khi khóa đào tạo chăm sóc người cao tuổi của GRACE được công bố qua các kênh truyền thông của dự án và đối tác, đã có hơn **300 lượt đăng ký**; đến nay, **206 NVCSNCT** đã được đào tạo, cho thấy nhu cầu lớn đối với việc phát triển kỹ năng chăm sóc chuyên nghiệp.

Người đăng ký và học viên tham gia có xuất thân đa dạng, bao gồm nam, nữ, người có bản dạng giới khác; người Kinh, người dân tộc thiểu số; đại diện các tổ chức tôn giáo; người chăm sóc chính thức và không chính thức cùng nhiều nhóm khác.

(Nguồn: Dữ liệu giám sát và đánh giá của Dự án GRACE, VCCI-HCM, giai đoạn 2025–2026)

Dự án cung cấp bằng chứng thực tiễn rằng đào tạo dựa trên năng lực có thể hỗ trợ hiệu quả việc hình thành lực lượng chăm sóc người cao tuổi có chuyên môn, đáp ứng nhu cầu của thị trường lao động tại Việt Nam.

Kết quả rà soát giữa kỳ cho thấy GRACE là một mô hình tiên phong trong phát triển nguồn nhân lực chăm sóc người cao tuổi, đáp ứng nhu cầu thực tế của thị trường. Các bên liên quan khuyến nghị tăng cường hợp tác với các đơn vị cung cấp dịch vụ chăm sóc và người sử dụng lao động để mở rộng cơ hội thực hành, gắn kết đào tạo với việc làm, đồng thời tiếp tục hoàn thiện nền tảng học tập kết hợp và các lộ trình đào tạo chuyên sâu phù hợp với nhu cầu thị trường.

06

CÁC ƯU TIÊN HÀNH ĐỘNG CHÍNH SÁCH

Để xây dựng lực lượng chăm sóc người cao tuổi bền vững, Việt Nam cần ưu tiên:

1 Công nhận chính thức nghề **Nhân viên chăm sóc người cao tuổi phi y tế**.

2 Ban hành Tiêu chuẩn kỹ năng nghề quốc gia và Khung năng lực cốt lõi.

3 Xây dựng hệ thống đào tạo và chứng nhận nghề linh hoạt theo năng lực.

4 Tăng cường hợp tác giữa Nhà nước, cơ sở đào tạo và doanh nghiệp.

5 Khuyến khích khu vực tư nhân đầu tư phát triển dịch vụ chăm sóc.

THÔNG ĐIỆP CHÍNH

Xây dựng lực lượng Nhân viên chăm sóc người cao tuổi phi y tế chuyên nghiệp là giải pháp then chốt để đáp ứng nhu cầu chăm sóc dài hạn của một xã hội đang già hóa, đồng thời thúc đẩy phát triển nền kinh tế bạc.

Chăm sóc là một nghề đòi hỏi kiến thức, kỹ năng và năng lực chuyên môn, phù hợp với những ai muốn cam kết hỗ trợ và nâng cao chất lượng cuộc sống của người cao tuổi, mở ra cơ hội việc làm bình đẳng cho mọi người, không phân biệt giới tính, độ tuổi, dân tộc, hoàn cảnh kinh tế – xã hội hay nơi cư trú.

Đầu tư vào đào tạo, chuẩn hóa năng lực và chính thức hóa lực lượng lao động chăm sóc người cao tuổi phi y tế sẽ góp phần nâng cao chất lượng dịch vụ, tạo việc làm có chất lượng, giảm trách nhiệm chăm sóc không được trả công và tạo ra các lợi ích kinh tế – xã hội lâu dài.

Ấn phẩm này được xây dựng trong khuôn khổ Dự án GRACE do Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam – Chi nhánh Khu vực Thành phố Hồ Chí Minh (VCCI-HCM) thực hiện, với sự hỗ trợ của Sáng kiến Đầu tư cho phụ nữ (Investing in Women).

Tuyên bố miễn trừ trách nhiệm:

"Ấn phẩm này được hỗ trợ bởi Chính phủ Australia thông qua sáng kiến Đầu tư cho Phụ nữ. Các quan điểm được trình bày trong ấn phẩm là quan điểm của tác giả và không nhất thiết phản ánh quan điểm của Chính phủ Australia."

Thông tin liên hệ:

VCCIVIETNAM CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY
HO CHI MINH REGIONAL BRANCH

Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam
Chi nhánh khu vực TP.HCM (VCCI-HCM)

 171 Võ Thị Sáu, Phường Xuân Hòa, TP.HCM

 Email : grace.vccihcm@gmail.com